

Välfärd – för vem?

Om arbetsvillkor inom omsorg och gig

*Arbetslivskonferens på Arbetets museum 6–7/10 2022
Konferensrapport*

ARBETETS MUSEUM

Laxholmen, 602 21 Norrköping

Tel: 011-23 17 00 | **FRI ENTRÉ**

www.arbetetsmuseum.se

Arbetets museums rapport från konferensen *Välfärd för vem? Om arbetsvillkor inom omsorg och gig* 2022 är producerad i februari 2023. Ida Rådegård är redaktör.

Omslagsbilden: Illustration av Lena Trapp till Arbetets museums utställning Digitopia.

Foto på sidan 12: Kevin Chang. Övriga inlagen: Foto Ida Rådegård, Arbetets museum, där inget annat anges.

Inledning

PÅ ÅRETS ARBETSLIVSKONFERENS behandlades frågor om välfärd, arbetsvillkor och digitalisering. Under en heldag samlades konferensdeltagare från bland annat universitet och högskolor, myndigheter, fackföreningar och kommuner för att diskutera, utbyta erfarenheter och ta del av forskning inom området. Deltagarna på konferensen hade även möjlighet att uppleva utställningarna *Digitopia* och *GIG-personen bakom appen*.

I den här rapporten publiceras abstracts från konferensen, referat av paneldiskussionen och avslutande reflektioner. Arbetets museums forskningsråd var sedvanlig samarbetspartner för konferensen. I år samarbetade vi även med KTH. Särskilt glädjande var att kunna samla forskare, GIG Watch, Svenska Transportarbetareförbundet och Wolt i samtal om den framväxande gig-ekonomin.

Ett särskilt tack riktas till key note-föreläsarna Britt Östlund och Mårten Blix, Malin Arvidsson och Daniel Persson Thunqvist i rollen som samtalsledare, Daniel Bodén samt Maths Isacson. Tack också till alla som bidragit med presentationer och viktiga samtal på konferensen!

Arbetets museum är stolta över att vara en mötesplats för diskussioner om högaktuell forskning utanför akademien och att bidra till samtal mellan forskare och praktiker.

Marinette Fogde
Forskningschef, Arbetets museum

Dag 1

6 oktober - Tema välfärd, arbetsvillkor och digitalisering

Keynote: *Framtidens arbetsmarknad och kompetensbehov*

Mårten Blix, Ratio

Kommunal och Digital (KomDig): Införandet av digital teknik – intentioner och verklighet

Carin Håkansta, Poja Shams och Annica Asp, Karlstads universitet

Digital teknik och makt i välfärdsarbete

Anna Spånt Enbuske, Kommunal

Hemtjänstens arbetsmiljö före och under pandemin

Gerd Johansson*, Inger Arvidsson*, Gudbjörg Erlingsdottir*, Charlotte Holgersson**, Roger Larsson*, Johanna Persson*, Roger Persson*, Christofer Rydenfält*, Britt Östlund**, *Lunds universitet, ** (KTH)

Jämställda löner och undersköterskesatsningen – LO:s avtalsrörelser i ett historiskt perspektiv

Ludvig Lundstedt, Kommunal

Socially assistive robots outside the lab

Mikaela Hellstrand, Kungliga tekniska högskolan (KTH)

Gigjobb förr och nu

Maths Isacson, Uppsala universitet

GIG – personen bakom appen

Ida Rådegård, Arbetets museum

Keynote

Framtidens arbetsmarknad och kompetensbehov

Mårten Blix, Ratio

Digitaliseringen har bidragit till en polarisering på arbetsmarknaden. I konkreta ordalag innebär det att andelen jobb i "mitten" har minskat samtidigt som

både andelen enkla och högkvalificerade jobb har ökat. Utvecklingen har dessutom pågått över flera decennier. En skillnad mot tidigare perioder av teknologiskt driven strukturomvandling är att omställningen sker snabbare. Vissa branscher växer snabbt medan andra minskar. Dessutom har pandemin haft en stor påverkan på arbetsmarknaden, inte minst inneburit en svår omställning för tjänstenäringarna.

Det är dock tydligt att förenklade budskap som att "hälften av jobben försvinner" inte har infriats. Tvärtom råder det efter pandemin arbetskraftsbrist på flera områden, inte minst inom hotell & restaurang och resebranschen. Arbetsmarknaden är i ständig förändring och nya jobb skapas samtidigt som gamla försvinner. En studie finner exempelvis att 190 000 nya jobb tillkom på arbetsmarknaden under perioden 1990–2009, en nettoeffekt av cirka 3,4 miljoner nya jobb och 3,2 miljoner nedlagda jobb.

Arbetsmarknaden är i ständig förändring och utsätts för flera trender samtidigt. Med snabbare tekniksprång räcker det inte med en lång utbildning i början av livet. Det kommer även att vara nödvändigt med vidareutbildning mitt i arbetslivet. I vissa fall kan det vara nödvändigt att helt byta område eftersom vissa branscher växer medan andra stagnerar. En snabb omställning på arbetsmarknaden ökar även betydelsen av matchningen mellan lediga jobb och arbetslösa.

Vad vet vi om dessa trender och vad kan vi förvänta oss av den framtida arbetsmarknaden? Det är fokus för presentationen från Mårten Blix, som är fil dr i nationalekonomi vid Ratio och forskar kring välfärdsfrågor och digitaliseringens effekter på samhället.

Kommunal & Digital (KomDig): Införandet av digital teknik – intentioner och verklighet

Carin Håkansta, Poja Shams och Annica Asp,
Karlstads universitet

Regeringens digitaliseringsstrategi framhåller att Sverige ska bli bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter (Regeringen, 2017). Digitaliseringen ses som ett viktigt hjälpmedel för att upprätthålla en väl fungerande välfärd för en

växande och åldrande befolkning, samtidigt som man vill att den förenklar och underlättar arbetet för de anställda. Därför har SKL utvecklat en handlingsplan för digital utveckling (SKL, 2017) och fått medel från regeringen för att bli bättre på att leda och driva innovation och verksamhetsutveckling kring digitalisering. I ljuset av dessa incitament att driva på digitaliseringen inom kommunal verksamhet är det viktigt att studera effekterna av ny teknik på arbetsformer och på anställdas välbefinnande (ILO, 2019). Effekterna av digitaliseringen på arbetets innehåll och form hänger samman med att nya tekniska lösningar leder till kontinuerliga organisatoriska förändringar. Arbetsuppgifter ändrar karaktär, flyttas från en grupp till en annan eller försvinner helt. Nya kompetenskrav växer fram, ansvarsfördelningen och inflytande påverkas, liksom behovet av nya samarbets-, lednings- och organisationsformer. Sammantaget påverkar de digitalt drivna förändringarna den fysiska liksom den sociala och organisatoriska arbetsmiljön (OECD, 2019; Arbetsmiljöverket 2015; SOU, 2015), vilket kräver fokus på både ledning och anställda för att skapa väl fungerande kommunal verksamhet (SKL, 2017; Bodinger, 2017).

Vi presenterar resultat från det AFA-finansierade projektet Kommunal & Digital (KomDig): Digitaliseringens betydelse för mellanmännsliga relationer, organisatoriska sammanhang och arbetsmiljö. Projektet pågår 2020-2023 och har som övergripande syfte att studera om de anställdas arbeten och arbetsmiljö tas i beaktande när kommunal verksamhet digitaliseras, hur digitaliseringen påverkar olika yrkens form och innehåll i kommunal verksamhet samt hur denna påverkan inverkar på den organisatoriska och sociala arbetsmiljön med särskilt fokus på sociala relationer och socialt sammanhang. Resultaten bygger på individuella semistrukturerade intervjuer med chefer på olika nivåer, HR och arbetsmiljöskyddsombud och anställda inom två kommuner. Intervjuerna belyser särskilt hur olika verksamheter digitaliseras samt om, och i så fall hur, förändringar i de anställdas arbeten och arbetsmiljö finns med i strategier och planering rörande digitaliseringen. Som ett komplement har även lokala kommunala styr- och policydokument med relevans för digitaliseringen samlats in och analyseras liksom olika typer av dokument relaterat till arbetsmiljö. Vi presenterar även en pågående insamling av data i realtid med hjälp av armband som tagits fram specifikt för projektet. Armbanden detekterar förhöjd stress och ska fånga upp situationer där digitala verktyg och system orsakar stress i arbetsvardagen för kommunanställda.

Arbetsmiljöverket (2015): Digital arbetsmiljö

https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/rapporter/digital_arbetsmiljo-rap-2015-17.pdf

Bodinger, A. (2017) "Dags att skörda nyttan av digitalisering i offentlig sektor", Framtidens Kommuner och Regioner, 2017, pp 7. https://framtidenskommuner.se/wp-content/uploads/2017/11/framtidens_kommuner_se_2017_32s.pdf

ILO (2019) Work for a brighter future. Global commission on the future of work. International Labour Office, Geneva

OECD (2019) How's Life in the Digital Age? Opportunities and Risks of the Digital Transformation for People's Well-being. https://read.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/how-s-life-in-the-digital-age_9789264311800-en#page4

Regeringen (2017): För ett hållbart digitaliserat Sverige – en digitaliseringsstrategi.

https://www.regeringen.se/49adea/contentassets/5429e024be6847fc907b786ab954228f/digitaliseringsstrategin_slutlig_170518-2.pdf

SKL (2017) Handlingsplan 2017-2025: Förutsättningar för digital utveckling i kommuner, landsting och regioner.

SOU (2015) Digitaliseringens transformerande kraft – vägval för framtiden.

<https://www.regeringen.se/4add1a/contentassets/b69dac4f05d44e8d836cdd91a5a7401b/digitaliseringens-transformerande-kraft--vagval-for-framtiden-sou-20159>

Digital teknik och makt i välfärdsarbete

Anna Spånt Enbuske, MSc, Utredare,
Kommunal, Sverige

Bakgrund:

Den svenska visionen för e-hälsa 2025 saknar ett medarbetarperspektiv. Det har fått stora konsekvenser för den fysiska, psykiska och sociala arbetsmiljön i välfärden. Istället för att prioritera

utvecklingen av stödjande teknik som bidrar till ett friskare arbetsliv med mindre stress och minskad sjukfrånvaro kännetecknas organisationerna av digitala verksamhetssystem som via envägskommunikation detaljstyr arbetets utförande. Resultatet blir en maktförskjutning av arbetets innehåll från medarbetarnas professionella bedömningar av medborgarnas individuella och varierande behov till standardiserade system där maskinerna styr människan och det som inte mäts finns inte.

Frågeställningar:

Är tekniken anpassad efter verksamheten eller är verksamheten anpassad efter tekniken? Vilka erfarenheter har medlemmarna? Är skyddsorganisationen aktiv vid introduktion av digital teknik som kan påverka medarbetarnas personliga integritet? Uppfyller tekniken de högt ställda förväntningarna och är medlemmarna orolig för att förlora jobb och arbetsuppgifter? Är det intressant att analysera utvecklingen av digitala system med stöd av begreppen begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet (KASAM)?

Referenser:

Regeringen (2016), Vision e-hälsa 2025 – gemensamma utgångspunkter för digitalisering i socialtjänst och hälso- och sjukvård. Regeringen. 2016.

Spånt Enbuske, A. (2019), Digitalisation, work environment and personal integrity at work, Transfer: Vol. 25(2) 235–242, SAGE.

Spånt Enbuske, A. (2021), Höga förväntningar på ny teknik, Kommunal. 2021.

Spånt Enbuske, A. (2021), Vem är orolig för ny teknik?, Kommunal. 2021.

Spånt Enbuske, A. (2019), Välfärdsteknik för trygghet, hälsa och utveckling i arbetet. Kommunal. 2019.

Hemtjänstens arbetsmiljö före och under pandemin

Gerd Johansson (presentatör)*, Inger Arvidsson*, Gudbjörg Erlingsdóttir*, Charlotte Holgersson**, Roger Larsson*, Johanna Persson*, Roger Persson*, Christofer Rydenfält*, Britt Östlund**
*Lunds universitet, ** Kungliga tekniska högskolan (KTH)

Inom ett nyligen avslutat Forteprojekt om hemtjänstens arbetsmiljö genomfördes före pandemin en omfattande enkätundersökningen i fyra skånska kommuner. Det framkom att det fanns allvarliga arbetsmiljöproblem och både fysisk och psykosocial ohälsa hos personalen. Hemtjänstpersonalen hade i sitt arbete en hög fysisk belastning och en mycket stressig arbetssituation med risk för utmattningssyndrom. Tidspressen var hög, vikarier saknades ofta och antalet omsorgstagare per anställd var för högt. Emellertid trivdes flertalet av de anställda inom hemtjänsten med sitt arbete och var engagerade i arbetet. De upplevde också att de fick stöd och hjälp främst av sina arbetskamrater, men också av sina chefer.

Under Covidpandemin 2020 - 2022 ställdes hemtjänsten för den stora utmaningen att klara av vård och omsorg av en av de allra sköraste grupperna i samhället.

För att diskutera hemtjänstens arbetssituation under pandemin genomfördes fokusgrupper med personal inom hemtjänsten under försommaren 2022. Totalt deltog 23 personer från fyra olika kommuner. För att klara av situationen med både sjuka omsorgstagare och personal organiserades på många ställen omsorgen om så att bara det mest nödvändiga genomfördes. Bristen på vikarier förvärrades ytterligare vilket innebar att många av ordinarie personal fick arbeta många och långa pass och de gav uttryck för att det är varit en mycket ansträngd situation. Arbetet försvårades också genom att full skyddsutrustning måste användas.

Jämställda löner och undersköterskesatsningen – LO:s avtalsrörelser i ett historiskt perspektiv

Ludvig Lundstedt, statistiker
Kommunal

År 2016 var arbetarkvinnor löner i genomsnitt 12 % lägre än lönen för arbetarmän. Den kanske enskilt viktigaste förklaringen till varför arbetarkvinnor

tjänar mindre än sina manliga kollegor hittar vi den könssegregerade svenska arbetsmarknaden. Yrken som är kvinnligt dominerade tenderar att ha lägre lön än manligt dominerade yrken. Den stora löneskillnaden mellan könen som finns på svensk arbetsmarknad var också anledningen till att förbunden inom LO i februari 2015 enades om ett antal långsiktiga lönepolitiska mål. Ett av dessa mål var att senast 2028 ha halverat lönegapet mellan arbetarkvinnor och arbetarmän.

Att cirka 50 % av arbetarkvinnor arbetar inom yrken som organiseras av Kommunal gör att förbundet kommer att spela en viktig roll i huruvida LO lyckas med sin målsättning om halverade löneskillnader. Kvinnor och mäns relativa löner har också varit fråga som genomsyrat Kommunals lönepolitik under större delen av 2000-talet. I avtalsrörelsen 2016 bytte dock förbundet strategi, från att ha förordat breda satsningar på kvinnor valde istället Kommunal att rikta satsningarna mot en yrkesgrupp: undersköterska.

I Kommunals avtal med Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) avsattes ett löneutrymme om 520 kronor (2016), 530 kronor (2017) respektive 535 kronor (2018). Utöver det generella löneutrymmet gavs ett extra utrymme till undersköterskor om 500 kronor (2016), 180 kronor (2017) respektive 150 kronor (2018). Det är det senare som benämns undersköterskesatsningen. Rapporten är uppdelad i fyra delar. I den första delen ges en kort beskrivning av den svenska arbetsmarknaden utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Hur ser förhållandet mellan lön och kön egentligen ut? I den här delen förklarar vi också hur undersköterskesatsningen passar in i den större diskussionen om jämställda löner.

I del två ges en historisk överblick av de olika avtalsrörelser som Kommunal har varit en del av sedan 1998 då Industriavtalet blev till. Vi tittar närmare på de satsningar som förbundet drivit tidigare och hur väl de har fallit ut.

I den tredje delen skiftar vi fokus till avtalsrörelsen 2016 och upprinnelsen till den samma. Utifrån intervjuer med flera av de centrala personerna under förra avtalsrörelsen beskriver vi de olika övervägandena som låg till grund för Kommunals beslut att driva på för undersköterskesatsningen.

I den sista och avslutande delen studerar vi utfallet av undersköterskesatsningen. Vi tittar också närmare på hur undersköterskesatsningen har påverkat löneutvecklingen för andra yrkesgrupper inom Kommunals avtalsområde.

Socially assistive robots outside of the lab:

a methodological discussion on the ethical and practical implications of doing ethnography among older adults within a home-care environment

Mikaela Hellstrand (PhD), Division of Health Informatics and Logistics
Royal Institute of Technology, Stockholm
SE

mihellst@kth.se

Abstract:

As aging-in-place is being promoted as a solution to meet the needs of a fast-growing older population, there is an increased research interest in investigating home-care practices by utilizing ethnographic methods. This is motivated by the necessity of incorporating older adults' lived experiences, and the meaning-making processes taking place within their every-day practices into the technical developments. However, conducting research in people's homes poses ethical and methodological challenges; what types of methods are suitable and convenient to use, and what kind of data is possible to obtain through utilizing these methods? While there is a broad range of ethnographic work focusing on care work within the home (see i.e. Mol & Law 2004, Pols 2012, Strandås, Wackerhausen & Bondas 2019), this paper will focus specifically on studies which investigate older adults' experiences of interacting with socially assistive robots in their home-care environment. As a basis for my further discussion, I begin by presenting some of the main ethnographic methodological discussions that have taken place for the past decade, mostly found within anthropology, critical theory and feminist studies. I then continue by presenting some of the key works that utilize an ethnographic approach when investigating older adults' experiences of interacting with socially assistive robots in their home environment. Here, I will highlight both the advantages and obstacles that these previous research projects have helped to raise. Finally, by weaving together the presented key concerns from the broader ethnographic methodological discussions and the findings from the studies focusing specifically on socially assistive robots within the home of older adults, I end by presenting a suggested way forward for future research interested in making use of an ethnographic approach in a ethically sustainable and practically feasible way. I argue that the 'home' as a concept deserves further attention, since it is tightly connected to both ethical and practical implications of ethnographic research. Further, I argue that in order to capture the complex meaning-making processes involved in older adults' home-based interaction with socially assistive robots, researchers would benefit from extending the current commonly adopted methodological toolkit.

Gigjobb förr och nu

Maths Isacson, Uppsala universitet

Den engelske ekonomen Guy Standing hävdar i två uppmärksammade böcker att det sedan 1970-talet vuxit fram en ny global klass i kölvattnet av det nyliberala korståget och företagens stigande vinstkrav. Han ger den "nya farliga klassen" namnet "prekariatet" (prekär = osäker + proletariat).

Prekariatets främsta kännetecken är osäkra anställningar och arbetslöshet. Ett ökat antal arbetare och tjänstemän går miste om kompetensutveckling och karriärmöjligheter. De saknar yrkesidentitet, har otrygga inkomster och låg status. Genom bristen på gemenskapsstöd och sparade medel i besvärliga tider är de sårbara när staten sparar på sociala utgifter. Med utanförskapet följer att de är svåra att samla under ett gemensamt program för bättre arbets- och levnadsvillkor.

Standing redovisar inga samlade siffror på prekariatets storlek, därtill är "klassen" alltför heterogen med säsongarbetare, tillfälligt anställda ungdomar, praktikanter och deltidsarbetande. Härtill kommer obetald tjänstledighet, utkontraktering och utlokalisering samt rekrytering via bemanningsföretag. Migrantarbetarna som flyttar mellan fattiga och rika länder är många. Kvinnorna är i majoritet. De arbetar för låga löner i jordbruk och på trädgårdar, på hotell- och restauranger, i hem och i serviceföretag. Andra i prekariatet har tidigare haft ett välbetalt yrke som de förlorat med konkurser, organisations- och teknikförändringar.

I Sverige ökade andelen korttidsanställda från nio procent av de förvärvsarbetande i början av 1990-talet, då avregleringsoffensiven inleddes, till 15 procent 1999. Därefter steg siffran svagt. Finanskraschen 2008/09 gav en ny påspädning. Från september 2008 till november 2014 växte antalet personer med tidsbegränsade jobb från 639 400 till 746 000. Ökningen har fortsatt därefter.

Är de otrygga tillfälliga jobben med låga löner – gigjobb - något nytt för de senaste trettio årens nyliberala globaliserade epok? Guy Standing påstår att när de flexibla anställningarna började dyka upp var det ett nytt fenomen som "bar spår av det förflutna". I mitt inlägg vid konferensen visar jag att de tillfälliga jobben var vanliga inom många branscher långt fram i tiden men att de minskade (utan att helt försvinna) med välfärdssamhällets utbyggnad efter andra världskriget för att återkomma femtio år senare i en tid när högsta möjliga flexibilitet blev näringslivets måtto under kvartalskapitalismens tidevarv.

Standing, Guy 2013, Prekariatet. Den nya farliga klassen. Göteborg.

Standing, Guy 2014, En färdplan för prekariatet. Vägen till ett fullvärdigt medborgarskap. Göteborg

GIG – personen bakom appen

Ida Rådegård, Avdelningen för forskning och dokumentation, Arbetets museum

"Jag tror inte att man tänker så mycket på att det är en person bakom appen liksom." Man, 20 år

Vi ser dem i många svenska städer nuförtiden. Ofta på cykel och med en stor ryggsäck med en företagslogga på ryggen, på väg att leverera mat någonstans. Gigeekonomi är ett begrepp som förekommer i många olika sammanhang. Kortfattat kan det beskrivas som korta uppdrag som förmedlas via en app. Flera olika branscher har valt att organisera arbete enligt den modellen. Ibland är personen som utför arbetet anställd hos ett företag, ibland ses hen som egenanställd. I vissa fall får arbetstagaren en timlön, i andra fall får hen enbart betalt för utfört uppdrag. De flesta gigföretagen i Sverige har inte kollektivavtal.

Arbetets museum har i sin dokumentation "Gig – personen bakom appen" intervjuat nio personer som arbetar eller har arbetat som matbud inom den så kallade gigeekonomin. Materialet som dokumentationen resulterade i bevaras i Arbetets museums arkiv och är tillgängligt för forskning. Bilder och citat från dokumentationen visas under 2022 i utställningen "Gig – personen bakom appen"¹ på Arbetets museum, som en del av den nya basutställningen "Digitopia".

Matbudens gigarbete faller inom ramen för okvalificerat arbete där personen som utför uppdragen behöver inte ha några särskilda förkunskaper. Arbetet utförs offline även om uppdragen förmedlas online via en app. Liknande gigarbeten kan vara uppdrag där personer hämtar skräp och slänger återvinning, eller är barnvakt. Vissa typer av gigarbete kan både förmedlas och utföras online, exempelvis programmerings- och översättningsuppdrag. Dessa kan kategoriseras som kvalificerade då de kräver förkunskaper (Palm, 2019).

Syftet med studien är att få en fördjupad bild av hur arbetsvillkoren och arbetsförhållandena kan se ut för människor som arbetar som matbud för olika gigföretag i Sverige.

I dokumentationen djupintervjuades nio personer om ett antal olika teman. Mycket kom att handla om praktiska delar i arbetet eftersom det här är ett relativt nytt sätt att organisera arbete på – hur fungerar det att få sina uppdrag via en app?

I projektet följde även frilansfotografen Kevin Chang med tre av de intervjuade. Han fotograferade deras arbete i Norrköping och Uppsala, och kompletterade med bilder på matbud i Stockholm.

Flexibilitet är ett återkommande ord i gig-företagens egna texter, att personen själv väljer hur mycket och när man vill jobba och därigenom också hur mycket pengar man vill tjäna. Det här är, mer eller mindre, verklighet för vissa matbud. För andra är det här det enda jobb som är möjligt att få med små eller obefintliga kunskaper i svenska språket.

Flera av de intervjuade beskriver arbetsuppgifterna som enkla: det handlar om att få en order, åka till restaurangen, åka till beställaren och sen upprepa samma sak. Vissa använder sig av cykel, andra av bil. Bland de som cyklar märks positiva känslor kring just motionen som de får under arbetsdagen och en person beskriver det

¹ [Arbetets museum – Gig – personen bakom appen](#). Länk hämtad 2022-03-31.

som att jobbet innebär två förmåner – både lön och fysisk rörelse. Också det faktum att det är ett effektivt sätt att lära känna en stad på är något som lyfts fram som positivt.

Listan över aspekter som inte upplevs som positiva kan göras lång. Stress. Riskfyllda uppdrag där olyckor ibland sker, ofta på grund av tidspress och liten möjlighet till ersättning vid sjukdom. Ett ensamt arbete utan en anvisad samlingsplats där man kan träffa kollegor. Telefoner, cyklar, bilar, mopeder och kläder som man behöver bistå med själv – och laga själv när de går sönder eller slits ut. En känsla av att beställaren inte reflekterar över villkoren för den som levererar maten. Att jobba i alla sorters väder och att vara beroende av att tekniken funkar. Att känna sig övervakad av såväl företag som beställare genom appen. Vinstdrivande verksamheter där personer är totalt utbytbara. Krav på att nå en viss nivå gällande leverans och snabbhet. Att inte veta om avtalet förlängs när det bara är dagar kvar tills det går ut och att inte få en lön som inte upplevs motsvara arbetsinsatsen.

Dag 2

7 oktober - Tema arbete, digitalisering och gig

Keynote: *Robotar i äldrevården – ett stycke i evolution i tangentens riktning*

Britt Östlund, KTH

Svarta katter och vita lögner: Social robotik i demensvården

David Redmalm, Mälardalens högskola, Marcus Persson, Linköpings universitet,

Clara Iversen, Uppsala universitet

Från karvstock till algorithmic management – en historia av arbetstidskontroll

Daniel Bodén, Södertörns högskola

Kontakten utanför plattformen; relationer mellan giggare, klienter och gig plattformar i svensk tjänstesektor

David Regin Öborn, Karlstads universitet

Vem har tid för social reproduktion? Om den giggande arbetskraften och städernas "algorytmik".

Kristina Zampoukos, Mittuniversitet

Panelsamtal: Gig – idag och i framtiden?

Ella Petrini, GigWatch, Tommy Wreeth, Svenska Transportarbetareförbundet och

Richard Lindeen, Wolt. Moderator: Mårten Mellberg

Avslutande reflektioner

Maths Isacson, Uppsala universitet

Keynote Robotar i äldreården – ett stycke evolution i tangentens riktning

**Britt Östlund, Professor
emeritus, Kungliga Tekniska
Högskolan, KTH**

Vi hör ofta att nu gör tekniken sitt intåg även i äldreomsorgen i form av allehanda digitala tillämpningar och robotar. Faktum är att modern

äldreomsorg, i synnerhet hemtjänsten, har alltifrån sin tillkomst på 1960-talet varit nära ihopkopplad med den tekniska utvecklingen. Hemtjänstens teknikhistoria väntar fortfarande på att bli skriven och en diskussion om teknikens påverkan på det vi uppfattar som dagens problem har mycket kvar att önska. Om vi ska kunna planera för ett hållbart arbetsliv för hemtjänsten i framtiden måste vi först förstå framväxten av det tekniska landskap som finns idag i den här sektorn. Vi behöver också kritiskt granska synsättet på teknik i förhållande till omsorgsarbete och vilka metoder som används för att mäta och studera teknikens nytta. Föredraget kritiserar därför bristen på kontinuitet i kunskapsutvecklingen om teknikens roll och begränsningen i de metoder som styr interventioner och a-teoretiska förklaringar.

Syftet med det här föredraget är att synliggöra teknikutvecklingen inom hemtjänsten genom nedslag vid fem tidpunkter under fem decennier där nya tekniska framsteg tillämpats i svensk äldreomsorg. Det omfattar 1960-talets automatisering och överspill från industrin; 1970-talets kommunikationstekniska genombrott; 1980-talet hushållselektronik som också bidrar till att rationalisera hemtjänsten; 1990-talets datorisering som gör sitt intåg i äldre omsorgstagares hem; och 2000-talets digitalisering och robotisering. Genom tekniska exempel avser jag att illustrera tänkandet kring teknikens nytta, förväntningarna på äldre omsorgstagare som bor hemma och hur tekniska förändringar påverkat arbetsvillkoren för hemtjänstanställda. Kan vi utifrån dessa nedslag påstå att tekniken bidragit till att utveckla äldreomsorgen och hemtjänstarbetet i positiv riktning under de senaste decennierna? Vilken roll har tekniken haft? En rad slutsatser presenteras och avslutas med en vetenskaplig kommentar om hur en historisk och samhällsvetenskaplig teoribildning bättre kan bidra till att förstå omsorgsarbetets praktik och öka anställdas inflytande över tekniken?

Referenser:

Bergschöld, J. (2016) Domesticating homecare services: vehicle route problem solver displaced. *Nordic Journal of Science and Technology Studies*, 2016 vol. 4 no. 2.

Holgerson, C. & Östlund, B. (2021) Invisible Workers: On Digitalisation in Home Care Work from a Gender and Technology Perspective. In Keisu, B.-I., Tafvelin, S., Brodin, H. (eds) *Gendered Norms at Work New Perspectives on Work Environment and Health*, Springer, pp.105-120.

Strandell, R. (2020) Care workers under pressure – A comparison of the work situation in Swedish home care 2005 and 2015 *Health & Social Care in the Community*, 28 (1), 137-147.

Östlund, B. & Frennert, S. How Have User Representations Been Sustained and Recreated in the Design of Technologies Between 1960 and 2018? In Peine, A., Marshall, B. L., Martin, W., Neven, L. (eds) *Socio-Gerontechnology – Interdisciplinary Critical Studies of Ageing and Technology*. 1st.ed. Routledge 2021.

Svarta katter och vita lögner: Social robotik i demensvården

David Redmalm, Mälardalens universitet
(presentatör)

Marcus Persson, Linköpings universitet

Clara Iversen, Uppsala universitet

Katt- och hundrobotar har blivit ett allt vanligare inslag i äldreomsorgen. Robotarna imiterar djurs läten och rörelser och kan användas för att lugna och

avleda användare. De kan också användas för att aktivera personer genom att de inbjuder till interaktion mellan vårdtagare, vårdgivare och robot. Robotarna är utvecklade för att skapa en illusion av ett levande djur – en del modeller har ett mekaniskt hjärta som kan kännas genom pälsen, och kattrobotarna kan spinna, med purrande och vibrationer. Det här ställer frågor om transparens och ärlighet på sin spets. Enligt Statens medicinsk-etiska råds riktlinjer ska vårdgivare inte vilseleda patienter om robotarnas egenskaper och kapacitet, eftersom det då gör det omöjligt för patienter att göra ett informerat ställningstagande när de erbjuds att använda robotar. I en pågående studie om sociala robotar i demensvården ser vi dock att det är vanligt att vårdgivare talar om och hanterar robotarna som om de vore verkliga katter och hundar. Genom exempel visar vi hur personalen på detta sätt gör robotarna levande, och hur vårdgivare reflekterar kring sitt sätt att använda robotarna. Ofta är det svårt att dra en skarp gräns mellan sanning och lögn, eftersom personalens agerande ofta handlar om att bekräfta vårdtagares upplevelser. Vi föreslår därför alternativa sätt att förstå det som händer i interaktionen mellan vårdtagare, vårdgivare och robot, för att bidra till en nyanserad diskussion om robotik och vita lögner inom demensvården.

Från karvstock till algoritmisk styrning – Tvåhundra år av kontrollerad arbetstid

Daniel Bodén, Södertörns högskola

Beskrivning:

Algoritmer övervakar och styr allt fler aspekter av vår arbetsvardag. Inom arbetslivet talas det alltmer om så kallad "algoritmisk styrning". Hemtjänstbesök loggas i appar och våra cykelbuds leveranstider och geografiska position registreras löpande i datasystem som självständigt

utvärderar prestationer och planerar det fortsatta arbetet. Diskussionen om hur A.I. förändrar vårt arbetsliv i grunden är idag svår att värja sig ifrån. Den tekniskt framdrivna plattformsekonomin får till exempel konsekvenser för synen på anställning och medför nya problemområden för svenska fackföreningar. Samtidigt har arbetstid, prestationer och produktivitet länge varit ett fokus för arbetsgivares ledning och kontroll. I denna historiska genomlysning diskuteras hur arbetsgivares metoder för att övervaka arbetstagares arbetstid utvecklats sedan innan industrialiseringen. Den illustrerar olika teknologier som har använts för att övervaka, hantera och kontrollera arbetstiden under olika produktionsformer och i skilda branscher sedan början av 1800-talet. Den tar sin utgångspunkt i de manuella kontrollmetoder som markerade övergången från allmogesamhällets självhushållning till industrisamhällets lönearbete. Därefter studeras de kontrollmetoder som utvecklats inom 1900-talets industrisamhälle. Vi får bekanta oss med stämpelur och andra mekaniska kontroll-lösningar. Till sist finner vi tjänstesamhällets framväxande mångfald av elektroniska kontrollsystem där appar inom hemtjänsten, GPS inom transportsektorn och så kallat plattformarbete inom den växande gig-ekonomin utgör tydliga exempel. Studien synliggör utvecklingens mest övergripande trender – hur kontrollteknologierna gått från en tonvikt på manuella, via mekaniska, till elektroniska; hur arbetsgivarnas kontroll över arbetsvardagen blivit allt mer och detaljerad. Men vi ser också hur kontrollbehovet som sådant förblivit intakt. Av denna anledning pekar studien på en grundläggande dimension för vår förståelse för kontroll och övervakning inom arbetslivet. Den visar på det vanskliga i att se tekniken som drivande för en sådan utveckling. Istället pekar den på hur utvecklingen inom arbetslivet inte kan förstås som oberoende från hur relationen mellan arbete och kapital utspelar sig i arbetsprocessen. Slutsatsen är tydlig: Om vi som samhälle ser den ökade övervakningen som ett problem så måste vi också vara beredda att ifrågasätta hur kontrollen över arbetsprocessen, de mål som där förhärskar i produktionen och vem som äger och kontrollerar kapitalet är fördelat.

Kontakten utanför plattformen; relationer mellan giggare, klienter och gigplattformar i svensk tjänstesektor

David Regin Öborn, Karlstads universitet

Denna presentation fokuserar på den interaktion mellan klienter, giggare och plattformsanställda som äger rum vid sidan av den digitala plattform (appen) som är tänkt att vara kärnan i deras relation.

Medan debatten kring gigekonomin och denna typ av plattformar tenderar att fokusera på den algoritmiska matchningen och kontrollen av arbete skiljer sig graden av digital automatisering åt mellan olika sektorer och plattformar (Wood, Graham, Lehdonvirta & Hjorth, 2019). Det har även framförts argument att den svenska plattformsekonomin främst tycks drivas av teknisk utveckling och en "hype" att använda sig av den senaste tekniken, snarare än av en efterfrågan eller långsiktiga affärsmodeller (Hemberg, 2021). Varje sektor bör därför undersökas för sig (Jesnes, 2019), då generella slutsatser kring det svårdefinierade fältet "gigekonomi" är svåra att dra. Denna mindre undersökta del av plattformsekonomin – grundläggande servicetjänster – skiljer sig på ett avgörande sätt från de mer välbeforskade leverans- och transporttjänsterna i det att uppdragen inte förväntas utföras direkt när uppdraget skapas, vilket leder till större möjligheter för kommunikation och byggandet av relationer utanför appen (Woodcock & Graham, 2019)

Presentationen bygger på material från ett pågående forskningsprojekt, Swegig, som fokuserar på plattformstjänster inom främst servicesektorn (såsom event, receptionsarbete, marknadsföring, trädgårdsskötsel och andra grundläggande serviceuppgifter). Hittills har 31 intervjuer med giggare och 5 intervjuer med övriga intressenter (t.ex. apputvecklare och fackliga representanter) genomförts.

Resultaten tyder på att kommunikation utanför appen mellan giggare, plattformsföretag och de kunder som använder de tjänster plattformen tillhandahåller spelar en stor roll för att förmedla och kontrollera arbetet. Den mänskliga agensen har inte direkt ersatts av algoritmer och digitala gränssnitt, även om den till viss del osynliggjorts. Det sker löpande kommunikation och interaktioner utanför apparna i alla riktningar – från kunder, plattformspersonal och giggare. Ibland vill kunderna kringgå plattformarna helt och hållet och istället ha direktkontakt med giggaren - antingen långsiktigt (att bli deras arbetsgivare) eller genom mer kortsiktigt arrangemang såsom lägga till extra uppgifter och betala extra utanför plattformen. Andra gånger pratar kunderna och plattformsföretagen ihop sig innan de lägger ut en annons för att se till att rätt giggare nås av annonsen. På samma vis kan plattformsanställda kontakta utvalda giggare utanför appen för att uppmuntra dem att ta sig an vissa uppdrag. Omvänt, vag eller bristande information om uppgifter och ersättning får giggare att kontakta och granska potentiella kunder innan de bestämmer sig för om de ska söka uppdraget eller inte. Giggarna går också utanför appen av strategiska skäl, för att bygga personliga relationer med nyckelpersoner på plattformsföretagen och se till att göra sig själva välkända och öka chansen att få fler uppdrag.

Även om det finns vissa grundläggande förväntningar på vad som ska kommuniceras i appen – såsom digitala CV:n och allmän beskrivning av uppgiften – interagerar de olika aktörerna utanför plattformen för att nå fördelar eller förenkla matchning och kontroll, vilket tyder på att det inte bara är algoritmer i plattformsekonomin. Möjligheten att göra detta skiljer denna sektor från andra, vilket stärker bilden att gigekonomin inte är ett enhetligt fenomen utan kanske snarare kan förstås som mer eller mindre gigifiering av olika redan existerande sektorer.

Vem har tid för social reproduktion? Om den giggande arbetskraften och städernas "algoritmik"

Kristina Zampoukos, Mittuniversitet

Min presentation kommer att ta utgångspunkt i tre tankespår som jag för närvarande undersöker och försöker foga samman: a) Den giggande (migrant)arbetskraften som infrastruktur, b) städernas och det samtida samhällets "algoritmik", samt c) rätten (och möjligheterna) till social reproduktion. Jag bygger mitt resonemang med stöd i litteraturen och på analyser av djupintervjuer med gig-arbetare.

De som utför tjänster såsom städning och budande av mat idag utgör ett "naturligt" inslag och en självklar infrastruktur i framförallt större och medelstora städer. Cykelbuden transporterar mat och varor genom staden "on demand", men dessa leveranser sker också enligt en (algo)rytm som varierar över dygnet, veckan och året. Städerna utgör en mer "dold" infrastruktur eftersom städningen sker i privata hem. Likväl följer behovet av städning en vardaglig, återkommande rytm.

Genom sitt arbete bidrar dessa gig-arbetare till att reproducera staden och dess invånare, samtidigt som arbetsvillkoren är sådana att de hindras från att reproducera sig själva. De frigör tid åt andra, men lever själva under konstant tidspress och blir i många fall också berövade tid. Att vissa kan spara tid medan andra blir bestulna på tid, att somliga får sina behov och önskemål tillfredsställda omedelbart, medan andra tvingas vänta är exempel på den typ av ojämlikheter som tycks bestå, och som även präglar det samtida, "algoritmiska" samhället.

Referenser

- Harvey, D. (1989). *The Urban Experience*. Baltimore: The John Hopkins University Press.
- Lefebvre, H. (1999) *Writings on cities*. Translated and edited by Kofman, E., & Lebas, E. Oxford: Blackwell.
- Lewis, J. D., & Weigert, A. J. (1981). The structures and meanings of social time. *Social forces*, 60(2), 432-462.
- Strauss, K. (2020). Labour geography III: Precarity, racial capitalisms and infrastructure. *Progress in Human Geography*, 44(6), 1212-1224.
- Van Doorn, N. (2017). Platform labor: on the gendered and racialized exploitation of low income service work in the 'on-demand' economy. *Information, Communication & Society*, 20(6), 898-914.
- Wells, K. J., Attoh, K., & Cullen, D. (2021). "Just-in-Place" labor: Driver organizing in the Uber workplace. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 53(2), 315-331.

Panelamtal om gigekonomi 2022-10-07

Folksamsalen, Arbetets museum, Norrköping

Moderator: Mårten Mellberg,
programansvarig på Arbetets museum.

Paneldeltagare: Tommy Wreeth från
Transportarbetareförbundet, Richard Lindeen
från leveransföretaget Wolt och Ella Petrini
från intresseorganisationen GigWatch.

Mårten Mellberg: Jag tänkte börja med Tommy, du får berätta lite om Transport. Den här branschen med cykel och bilbud, den har ju ni organiserat länge även om det har sett ut på lite olika sätt. Du har varit i Transport i några år nu förstår jag. Så det vore kul att veta, hur har egentligen den här cykelbud och bilbudbranschen fungerat om vi går tillbaka 20 eller 30 år?

Tommy Wreeth: Tack. Jättekort bara, Transportarbetareförbundet, ungefär 60 000 medlemmar, organiserar i huvudsak inom åkerisektorn, terminal, lager, men också på renhållning, bevakning, flyg och hamnarbetare. Vad gäller sektorn då så kan man väl säga klassiskt, ja, det har ju funnits bud länge, länge, länge, länge. Då kan man väl säga att historiskt så har ju bud, cykel- eller lastbilsbud, eller lättare fordon och så vidare, det som är klassiskt är ändå att man har varit anställd. Alltså man har varit anställd inom en anställning som oftast då har varit på heltid. Det har rått ganska länge en generell brist på chaufförer så det är inte ett deltidsproblem i den här sektorn så mycket. Får man jobb är det oftast heltid för det är svårt att schemalägga något annat.

Och det är nästa sak: när man blir anställd, så blir man ju också schemalagd. Man har en garanterad lön, det är inte ens problem faktiskt att hålla med arbete. Det är klart att det kan bli arbetsbrist om det tar slut på jobb men man har ju schemalagt arbete. Man är skyddad också av arbetsgivarens försäkringar, det är ordning på pensioner, det är ordning på skattebetalning och så vidare.

Det är den klassiska branschen. Sen när man då byter så händer det ju precis oftast tvärtom. Jag kallar det plattformsarbete. För stora delar av plattformsarbete är det ju precis tvärtom. Man är oftast inte anställd, det finns några få undantag, man har ingen fast lön, man har inget garanterat arbete, man har inget schema. Man har heller ingen utrustning, man får oftast ordna med 90 procent själv. Man har ingen som hjälper till med skattebetalning, man har ingen som hjälper till om man blir sjukskriven och så vidare utan man förutsätts lösa i princip allting själv. Det är väl de stora skillnaderna, mot det klassiska och det som har kommit nu. Jag stannar där, jag tror det var ungefär det där du frågade.

Mårten Mellberg: Ungefär så, ja. Richard Lindeen från Wolt, ett relativt nystartat företag, eller nya i Sverige i alla fall. Kan du berätta lite om Wolt, hur ni jobbar och bakgrunden till det? Och man ska också säga att uppenbarligen

finns det ett intresse för den typen av tjänster som ni tillhandahåller, och också människor som vill arbeta i företaget.

Richard Lindeen: Så är det absolut. För det första, det är väldigt intressant att vara här, stort tack för inbjudan. Jag tycker också det är viktigt att ha en konstruktiv dialog, det är därför vi är här. Men Wolt då, det är ett finskt företag i grunden, startades 2014 så det är ganska ungt men allt är ju relativt. Bolaget kom till Sverige 2016 och i dagsläget finns vi i 23 länder. Sedan första juni är vi en del av ett amerikanskt bolag som heter DoorDash. I Sverige finns vi i dagsläget i 17 städer, där Norrköping är en av dem.

Mårten Mellberg: Hur många här [i publiken] har nån gång beställt hem från Wolt eller Foodora eller Uber eller nåt liknande? Ett fåtal, men några stycken i alla fall. För de som inte känner till det så, jag gick in häromdan just på Wolt då för att kolla. Jag bor ungefär en och en halv kilometer härifrån. Jag gick in vid lunchtid och då hade jag 37 restauranger att välja mellan. Den närmsta som kanske är 400 meter från mitt hem kostade 19 kronor att få nåt hemkört ifrån. Lite längre ifrån för 29 kronor, och 39 kronor, upp till 50, kanske 59 om man var lite... Varför jag nu vill beställa från ett gatukök på andra sidan stan, det kan man ju fråga, men i alla fall, så var det.

Kan du berätta lite Richard, hur det ser ut för de som arbetar? Ni kallar dem för kurirpartners. Man kan kalla dem för plattformarbetare eller gigarbetare. Men för era kurirpartners, hur ser en fredag lunch ut i Norrköping? Hur ser det ut när man loggar in, får sitt uppdrag och sådär, kan du säga nånting om det?

Richard Lindeen: Ja jag kan ju börja med, som vi missade lite i inledningen nu, att Wolt är ju en plattform, som vi säkert alla har en definition på. Tanken är att man kopplar ihop restauranger och butiker som har någonting att erbjuda eller sälja med kunder, eller appanvändare, som har ett behov på olika sätt. Det kan vara att köpa en lunch eller att få hem blommor snabbt eller vad det nu kan vara. Och sen den tredje delen där det någonstans uppstår ett uppdrag, kopplat till att få de här grejerna från restaurangen till kunden. Då ser vi till att sammankoppla det med olika kurirpartners som vi kallar dem.

Om vi tar Norrköping som exempel. Vi har ungefär 80 stycken aktiva restauranger och butiker här i stan. Jag var faktiskt inne och kikade i går kväll och då var väl ungefär mellan 20 och 30 kurirpartners online, även om det är lite som att svara på hur långt är ett snöre. Så som det funkar är ju att, och det är väl här vi särskiljer oss lite från vissa branschkollegor, vi har inga krav på schemaläggning eller så. Som kurirpartner väljer man helt själv när man vill jobba, hur länge man vill jobba och också vilka uppdrag man tar. Det står en helt fritt att bara logga in på appen och sen till exempel bara sitta hemma och neka ordrar. Man får inga reprimander eller inga repressalier för det. Det var ju lite föreläsningar här innan om att vissa mäter mycket och kontrollerar och så där. Vi på Wolt gör ingenting sådant.

Mårten Mellberg: Hur gör ni då för att kunna garantera att om jag loggar in så finns det någon som tar den här ordern? Det måste ju ändå finnas en säkerhet i att den som går in på er app och beställer hem sushi från den här restaurangen faktiskt får hem den och inte bara sådär "Oj shit, vi kunde inte leverera idag". Hur säkerställer du det?

Richard Lindeen: Ja, det där får man jobba väldigt mycket med. Vi är 100 procent beroende av att vi har kurirpartners som aktivt vill gå online. Annars har inte vi en fungerande verksamhet. Och någonstans får man ha det med sig att vi inte kan bedriva vilken typ av verksamhet som helst, för då är det ingen som vill gå online. Då har inte vi någon business.

Mårten Mellberg: Men om vi säger att jag var en av era kurirpartners, sitter jag hemma då vid halv elva, elva-hugget och slår på min telefon och så? Eller jag går in i nåt slags app och då plingar det till där?

Richard Lindeen: Precis, och då är det här med algoritmisk styrning. Hos oss är det då en algoritm som fördelar uppdragen. Det är väldigt transparent, vi har släppt en rapport kring det, exakt vad den baseras på. Det är också för kurirpartners själva, jag vet till exempel när jag är ute och pratar med kurirpartners att det uppstår väldigt många frågor kring detta. Men vi försöker vara otroligt transparenta med vad det här bygger på. Konkret bygger det på närhet till en restaurang eller en butik, alltså i antal meter. Det bygger på vilket fordon du som kurirpartner är registrerad som och det kan vara antingen bil, moped eller cykel. Det bygger också på din tillgänglighet där och då, det vill säga: har du ett uppdrag på dig eller har du inte ett uppdrag på dig? Det är de tre delarna.

Mårten Mellberg: Vi kommer tillbaka till dig snart Richard, men nu vill jag lämna ordet till Ella Petrini och organisationen GigWatch, som granskar gigekonomin eller plattformsekonomin. Kan du berätta om ditt arbete?

Ella Petrini: Vi i GigWatch är en liten ideell organisation som grundades 2019 och vid den tidpunkten fanns det inte jättemycket debatt eller medieuppmärksamhet kring gigekonomin. Det har ändrats väldigt mycket nu och det har kommit fler och fler granskande reportage och arbetsplatskildringar och så. Men det visade att det fanns ett behov av att diskutera gigekonomin, de här företagen och bakgrunden till att den här typen av arbete har uppstått. Och vi försöker vara aktiva i arbetsmarknadsdebatten i stort men också att lyfta fram om gigekonomin. Det handlar ju om arbetsvillkor och vi tycker att det är en politisk fråga hur vi organiserar arbete i samhället. Det vill vi lyfta på olika sätt.

Mårten Mellberg: Ser ni några tydliga risker med gigekonomin? Nått problem, som inte bara handlar om de som jobbar i den, men samhället i stort?

Ella Petrini: Ja, precis. Jag håller med det som togs upp i Davids presentation, att det är som att det här syns i många olika sektorer. Vi brukar prata om gigifiering. Så det går inte att se gigiföretagen som en isolerad del av arbetsmarknaden utan det är även förstärkningar av andra trender, som precisionsbemanning eller bemanningsföretag. Vi ser det som att det finns många likheter. Vi kommer i kontakt med mest unga personer och de flesta unga i Sverige idag har ju nån gång jobbat på bemanningsföretag eller varit timanställda och sådär och det gör ju att man ser många gemensamma drag, i sitt arbete och i gigekonomin. Det innebär ju, som folk varit inne på idag, att det är svårt att planera sitt liv och att arbetet liksom inkräktar mer och mer på resten av ens liv och ens möjligheter, fritiden, relationer.

Mårten Mellberg: Tommy, häromåret tecknade ni kollektivavtal med en av Richards konkurrenter då, Foodora. Kan du berätta om det, vad det innebär för de som plattformarbetar?

Tommy Wreeth: Ja, för det första är ju Foodora kanske ändå en minoritet, tillsammans med några andra företag, som ändå anställer. Det ska man väl ha viss heder av. För egentligen, om man ska backa då till när avtalet kom till, den svenska modellen bygger ju på arbetsgivare och arbetstagare. Här får man ett fenomen som hamnar mitt emellan. Det är väldigt svårt för ett fackförbund att hantera ert företag, för man har inte arbetsgivare. Och då kan man ju undra: ska vi teckna avtal med varje enskilt bud, som i alla fall i mina ögon har mer eller mindre tvingats ofrivilligt att bli en egenföretagare. Men de intervjuerna vi gör, sen får man presentera vilken utredning man vill där men vi har ju utredningar, och då kan man gå in på vår hemsida, så har det gjorts både på nationell nivå och på nordisk nivå. Den stora massan vill faktiskt ha en anställning, helst på heltid och ett jobb man kan leva på.

När det blir då som det var på Foodora, när det blir det fallet, är det vanligt fackligt arbete. Då är det vår skyldighet att organisera de anställda, se till att de täcks av kollektivavtal. Och det lyckades vi med efter ganska mycket arbete, för det är många hinder, det är många studenter, det är många nysvenskar, det finns en viss skepsis mot fackföreningar i grund och botten. Men där kom vi till slut i mål med ett kollektivavtal, som i alla fall ger då, i det fallet, lite avrundat men man har en garantilön som ger 70, 80 kronor. Sen har man garanterat att få två och ett halvt gig så att säga, eller två och ett halvt uppdrag i timmen, oavsett om de kommer eller inte. Så man hamnar i alla fall inte under 120, 130 kronor i timmen. Det blir ju då arbetsgivarens problem att se till att det finns att göra, man kan alltså inte överretablera för har man för många bud ute samtidigt så får man ju betala lön för ingenting.

Men det är Foodora, det är några bolag till, men den stora delen av den här branschen är fortfarande, och då säger jag i mina ögon för en del påstår ju att det är friheten i livet att få jobba när man vill och hur man vill. Det är ju bara det att man får ju bara jobba när man får uppdrag och man får ju bara lön när man får uppdrag, annars står jag och väntar. Jag ser inte det som frihet för särskilt många individer, de flesta skulle vilja nåt helt annat.

Mårten Mellberg: Richard, på er hemsida skriver ni att de som cyklar för er får en snittlön på cirka 125 kronor i timmen. Jag vet ju att MUCF, Myndigheten för ungdoms- och civillsamhällesfrågor hade en rapport som visade att många unga vill ha trygghet, men ni upplever att era kurirpartners, som ni kallar dem, uppskattar friheten och flexibiliteten. Vad säger du om det?

Richard Lindeen: Ja, jag tittade faktiskt på lite siffror tidigare, om man ska ta Norrköping igen som exempel så var snittersättningen i september ungefär 140 kronor per timme. Och generellt sett: majoriteten av dem som tar uppdrag på Wolts plattform gör det som en sidosyssla. Typexempel; jag passade som sagt på att träffa några kurirpartners igår, vilket jag tycker är viktigt att göra, för att höra vad de tycker och tänker. En person som var anställd av det lokala bussföretaget och hans schemaläggning hade en del luft i sig. Han kunde jobba fyra dagar här och sedan ha ledigt i tre dagar och så. Då kände han att det var ett ypperligt tillfälle att själv kunna styra sin tid och hoppa in och köra via Wolts plattform. Jag säger inte att det är 100 procent av alla kurirpartners som har det så, men majoriteten väljer ändå att ha det som en extrasyssla.

Mårten Mellberg: Men låt säga att man har barn och man har föräldramöten och fotbollsträningar och sånt - arbetet måste ju vara förlagt väldigt mycket till kvällar och helger. Går det att kombinera ett jobb, försörja sig på Wolt och samtidigt ha ett vanligt familjeliv med alla de åtaganden som det kan innebära? Funkar det?

Richard Lindeen: När vi har undersökt saken, vi undersöker bland annat detta varje kvartal, återigen kopplat till det som är nöjdhet hos kurirerna, vad är det man tycker är viktigt. Vi gjorde också i våras en extern undersökning via Novus. Det är fem procent som får hela sin inkomst från Wolt medan majoriteten får upp till 50 procent av den från Wolt, så att återigen är det liksom en extrainkomst. Men sen, det är ingen hemlighet att det är klart att det är en variation i hur orderna kommer in, eftersom det är väldigt styrt av utbud och efterfrågan.

Mårten Mellberg: Ella, du som har träffat många gigarbetare, pratat med många och granskat branschen överhuvudtaget, vad är din bild av de som cyklar och kör bil och kör moped för Wolt eller andra företag. Vad säger de, vad prioriterar de? Vill de ha fast jobb och kollektivavtal eller tycker de att det funkar rätt bra som det är?

Ella Petrini: Nej men jag håller med Tommy att de flesta vill ha förutsägbarhet och trygghet, i livet. Jag tyckte det var intressant det du sa nu, många har ju många olika jobb och det är, ja det är klart att då måste man pussla och få olika anställningar eller olika typer av arbeten att gå ihop. Men det i sig innebär jättestor stress. Ofta är det andra jobb som också är otrygga eller osäkra, där man också måste vara tillgänglig. Så du måste vara tillgänglig för flera olika arbetsköpare samtidigt.

Richard Lindeen: Men ja och samtidigt, jag var i Sundsvall för några veckor sen och träffade en kurirpartner som var anställd av Sveriges största logistikföretag, också min gamla arbetsgivare, och gjorde det här för att han ville dryga ut sin egen kassa. Och även hans fru körde lite under dagtid. Så det är ju väldigt olika, men vi ser att majoriteten använder det som ett sätt att få lite extra sysselsättning.

Mårten Mellberg: Tommy, det finns ju andra platser i samhället där man har nåt slags timmisar, man kan sitta i museireception på en helg till exempel, och det är inget man knappast kan leva på utan det är en bisyssla, en extrasyssla. Måste man inte på nåt sätt tillåta att det kan finnas den här typen av extrajobb då, extraknäck? Vad är det som du ser som problematiskt?

Tommy Wreeth: Alltså det är klart att det alltid kommer finnas extraknäck, vi organiserar tidningsbud som exempel, de kör ju på morgonen. Men nånstans, man blir lite orolig med. Det var någon tidigare som pratade om de här färdskrivarna exempelvis, det var ju nån som körde buss och man blir ju lite orolig då för de har ju vilotid och körtid att ta hänsyn till. Så då kör man alltså buss på dagen och pizzor på kvällen. Och när vilar man då liksom? För det är ju nånstans regleringar, kör du vilotid om du är chaufför, annars är det arbetstidslagen, så att man kan ju inte jobba hur mycket som helst heller.

Och det är klart, studenter som tar det här som ett extrajobb. Men det blir ju nånstans, det påminner mig om speditörer i åkeribranschen, eller taxiväxlar som bara skär emellan. Alltså en taxiväxel i Stockholm som exempel, så kostar det 12 000 spänn att ansluta en bil, det tar Taxi Stockholm. Sen tar åkaren som ansluter bilen all risk, åker han runt sen och försöker få ihop vardagen. Så att, det är klart, det här är ju riskminimering i dess ädlaste form. Man tar de säkra pengarna och så lägger man risken på nån stackare som måste cykla som egenanställd. Så att det här skulle vara nån stor ädel sak för samhället och människor, jag tycker inte det håller. Det är liksom riskminimering.

Mårten Mellberg: Men man måste väl få driva företag utan att ha ädla syften? Om det finns ett behov på marknaden, det är ändå en marknadsekonomi?

Tommy Wreeth: Ja men det är ett skapat behov. Alltså det här skedde väl förut också, det fanns budbilsföretag, det kördes hem pizzor och det var pizzeriornas egna anställda och så vidare. Så att det är inget nytt att köra hem saker, det har gjorts alltid. Det här är ett nytt sätt att göra det på. Och det är ett nytt sätt att tjäna pengar på, det får man väl möjligen imponeras av.

Ella Petrini: Jag tänker också att den här riskförskjutningen ser vi jättetydligt nu när inflationen ökar, både matpriser och bensinpriser ökar, och det blir så tydligt då vem det är flexibelt för. Det är flexibelt för företagen som inte behöver stå för de här extrakostnaderna eftersom det är arbetarna själva som står för kostnader för bensin, fordon, städutrustning om man jobbar inom den sektorn.

Det blir väldigt tydligt och vi har sett många protester ute i landet just nu, just de stigande levnadskostnaderna blir, ja det blir en gnista till som visar på ohållbarheten i det här systemet. Och det är så pass lågt betalt, det är också svårt att se att det är flexibelt, eller fördelarna med det. Jag skulle vilja lyfta att gruppen arbetande fattiga växer i Europa och i Sverige och de riskfaktorer som finns för det är just de här sakerna: att vara egenanställd, att vara flexibelt anställd, och ja, det handlar om folks levnadsvillkor.

Mårten Mellberg: Richard, vad finns det för karriärvägar inom Wolt? Kan man bli nåt slags teamledare eller gå vidare, eller hur ser det ut? För en sak som man pratar om är att det här kan vara ett instegsjobb, när man inte kan så bra svenska. Har ni nånting som belägg för att man till exempel kör för Wolt ett halvår och så lär man sig svenska och sen kan man... Är det en merit när man går vidare i arbetslivet, eller är det mer eller mindre sak samma?

Richard Lindeen: Vi har ju sett att nej, det är inget högavlönat jobb så men samtidigt, jag menar som jag sa, timsättningen låg i september på 140 kronor. Som exempel håller min fru på att skola om sig så hon jobbar nu extra som undersköterska och har en timlön på ungefär 135 kronor, men med språkrav samt krav på högskoleutbildning. Vi på Wolt har ju väldigt låga trösklar och att då få en chans till en, kanske i vissa fall då, första sysselsättning, det får ju vi se till att det ska bli så bra förutsättningar för det som möjligt.

Så ett sätt som vi har jobbat med är bland annat att erbjuda en språkutbildning, som är helt digital därför att de här tiderna som de här personerna, eller en del av dem, när de vill vara ute och ta uppdrag, så går ju till exempel SFI. Det går ju på de tiderna som inte riktigt passar, därför har de en digital utbildning, en språkutbildning.

Vi har också sett att en annan tröskel är just det här att komma vidare i arbetslivet, för att man inte vet hur det fungerar. Då har vi testat ett samarbete med en ideell organisation som heter Nema Problema, som hjälpt med ett mentorskapsprogram. Det har bland annat lett till att det startas företag av kurirpartners. Jag vet att vi hade en person som körde bud, jag tror det var i Stockholm, men som fick hjälp med att starta sin egen firma. Vi har ju också exempel på Wolt Market, eller egna dark stores som kanske är ett mer känt begrepp. Det är egna matvarubutiker som man inte kan gå in i men som man kan beställa ifrån. Och i dessa anställer vi. Där har vi ju flera exempel på kurirpartners som i de här städerna, Örebro bland annat, har gått vidare till en anställning.

Mårten Mellberg: Men du sa nu att i september så tjänar en kurirpartner i Norrköping i snitt 140 kronor i timmen. Jag inser att ni är ett ganska ungt företag jämfört med många andra, det är ganska vanligt att man går back ett antal år, man har kanske gått in med kapital och det tar ett tag att nå lönsamhet, men kommer det finnas möjlighet tror du, på nåt eller några års sikt, att kunna skriva kollektivavtal och ha den trygghet det innebär?

Richard Lindeen: Alltså vi är ju helt för att skapa bra förutsättningar och bra trygghet, för som jag sa inledningsvis, vi har ingen fungerande verksamhet om vi har kurirpartners som känner att det är fel eller så, för man väljer helt själv. Så vi är helt för det men vi kan se i dagsläget, vi vill ju i så fall att om det är nu kollektivavtal vi talar så ska ju det gälla för alla. Inte som i Foodoras fall, eller jag vet att det finns liknande exempel i Danmark där man bara har tio procent av, så att säga arbetskraften med kollektivavtal...

Mårten Mellberg: Det finns ett dotterbolag, eller bemanningsföretag kopplat som...

Richard Lindeen: Exakt. Det blir det här, varför har man då inte lyckats få till det för bilkurirer, eller för de som kör moped till exempel?

Mårten Mellberg: Tommy?

Tommy Wreeth: Det här är ju klassiska argumentet, om inte, jag skriver på sist. Om alla andra har avtal, då skriver jag på, liksom det. Sen hjälper det ju inte om man skriver på ett avtal om man inte har anställda, för det täcker ju ingen i alla fall. Men Foodora är lite intressant här för vi har ett, det ska upp i arbetsdomstolen på måndag ett ärende. Det kopplar väl tillbaks lite till det här för när man frågar dem så säger de i alla intervjuer "alla anställda säger att det är så här vi vill ha det". Vår uppfattning är man får ju svar som man frågar. Om man svarar vad man tycker då händer det som händer ungefär den här individen som ska upp i arbetsdomstolen. Då blir man avstängd från Foodoras app, så får man inga körningar. Sen får man ett mail där de säger "men om du registrerar firma på Paysender så är du tillbaks igen."

Själva AD-domen rör sig om nu: vem är den faktiska arbetsgivaren. Vi påstår att det fortfarande är Foodora. Så att, det är klart, hela det här systemet ska ju prövas i arbetsdomstolen. Kan man ha folk ligga? Man kan ju inte ta uppdrag från nån annan och ha sin firma där, sen tvingar man...

Mårten Mellberg: Nånstans så tillåts man väl att ta...

Tommy Wreeth: Ja men man tvingas ju inofficiellt att köra på både tre och fyra appar, men en är ju, precis som vi säger, huvudappen. Du måste ju ta detta, tackar du nej, råkar du vara ute och cykla på en annan app och det plingar från den som är huvudappen, då blir du avstängd på den och då är det ju färdigt ändå. Då får du inga körningar...

Richard Lindeen: Vi jobbar inte så. Vi jobbar ju då inte med att man stänger av från vår plattform.

Tommy Wreeth: Nä, jag sa Foodora nu, för där var det solklart. Men risken man löper hela tiden är ju att...

Mårten Mellberg: Jag gissar att det försiggår mycket tankar och funderingar nere i publiken, ska vi kolla om det är nån som vill...

Publikröst 1: Ja, Niklas heter jag, jag är museichef här på Arbetets museum, och vill också bara återupprepa det Mårten säger om att, jättefint att Richard från Wolt kommer hit, stort tack för det. Jag har en fråga till dig, om du liksom spanar in i Wolts framtid, och det går bra för er, och ni växer, vad har kommit på plats då för att ni ska kunna expandera och börja tjäna mer pengar? Och å andra sidan, vilka hot ser ni mot er verksamhet? Och kanske inget sånt här tekniskt svar, med kronor och ören, utan mer samhällskontexten. Hur ni blir betraktade som företag, det skulle vara jättespännande att höra lite resonemang om det.

Richard Lindeen: Vi kan väl börja med en tydlig utmaning som man ser just nu är ju såklart omvärlden och vart vi är på väg. Personer håller i plånboken mer, saker och ting blir dyrare. Det är klart att en risk är ju att kunder då faktiskt ger sig ut och hämtar sin pizza själv. Så att det är klart att hela omvärlden är en risk. Men samtidigt vill vi försöka, jag tror fortsatt att det alltid kommer finnas personer som vill ha saker och ting hemlevererat på ett förhållandevis snabbt sätt.

Det här blir ett stöd också till restauranger om man säger så. För att använda den här typen av tjänster, för en restaurang så är det ju till allra största delen inkrementell försäljning, det vill säga det är en försäljning som restaurangen inte hade fått annars. Så det blir ett sätt också att hålla en stad levande.

Publikröst 2: Jätteintressant, jättekul det här tycker jag... Väldigt intressant. Jag har en fråga till er allihopa, hur många är det som jobbar i den här branschen? Vad tror ni? Och sen så frågar jag Tommy, hur många är det som täcks av kollektivavtalet med Foodora? Generellt sett, ni vet ju, Wolt, ni vet inte hur många konkurrenter ni har ungefär?

Tommy Wreeth: Får jag börja med den sista frågan? Det är så att Foodora, de tog över ett bolag som heter Delivery Hero. Så de har kvar folk i det gamla bolaget, i huvudsak de som kör bil. De täcks inte, de är på ett annat organisationsnummer. Vårt avtal täcker merparten av cykelbudet. Sen jobbar vi på att täcka med de andra med men då är vi tillbaka till igen, fackligt arbete och organiserat folk. Vi kommer ingenstans utan medlemmar. Men där håller vi på, vi har en dialog med Foodora. Sen stämmer vi dem i domstol ibland och då försämras dialogen. Vi får lite upp-och-ner-relation, minst sagt. Hur många, jag vågar inte säga det. Många tusen är det, men jag vet inte om Ella har bättre koll än mig, jag vågar inte säga det på helheten. Tyvärr.

Ella Petrini: Nej, det är jättesvårt att svara på, i framtiden behövs det väl att det tas fram sådana, alltså nån typ av koder för att veta. Det finns ju också stora delar av gigekonomin som är ganska osynlig. Jag tänker att de man möter mest i stadsbilden, det är cykelbud och taxichaufförer. Men det finns ju, som i presentationer nu på förmiddagen, de som jobbar i privata hushåll och inom städ och omsorgstjänster. Och vissa arbetsuppgifter som utförs online är det ju helt omöjligt att veta hur många som gör.

Men jag tror också att man behöver, vi håller på med en undersökning nu om olika typer av språkjobb och då visar det sig att tolkar till exempel jobbar i princip för, det är samma typ av sätt att organisera arbetet. Det kan till och

med vara upphandlat men arbetsvillkoren är egentligen inte så, alltså, principen är, det finns många olika principer. Så det blir, det är en definitionsfråga också. Alltså, det är ett större fenomen.

Richard Lindeen: Det är många som jobbar i branschen, så är det. Jag vill inte spekulera i hur stora de andra branschkollegorna är, men säg att vi kanske har ett tusental aktiva kurirpartners.

Mårten Mellberg: Lite korta frågor och korta svar nu på slutet.

Publikröst 3: Richard, kan du svara mig hur lång tid arbetar man, hur lång tid har ni folk, alltså, omsättningen? Och det måste ju vara en kostnad för er att hela tiden få in nya och lära upp, på nåt sätt, jobba med, hur lång tid är man kvar?

Richard Lindeen: Kostnaden har jag tyvärr inte i huvudet, den kan jag tyvärr inte svara på. Men, generellt, återigen kopplat till de undersökningar vi gör så ser vi att det är ganska spritt ändå. Även om majoriteten är under ett år, så, men det finns även de som jobbar längre än så.

Publikröst 4: Jo, jag har också en fråga till Wolt. Jag gick in på hemsidan och tittade på olika rubriker, eller jag ställde in språket att det var svenska då. Och då när det gäller restauranger, detaljhandel och företag står texten på svenska, men när det gäller kurirpartners så står texten på engelska. Är det för att ni specifikt riktar er till... ja, engelskspråkiga eller icke svensktalande?

Richard Lindeen: Vi riktar oss inte aktivt liksom till någon så. Det är av rent praktiska skäl, vi ser att just nu företrar majoriteten engelska. Så det är för enkelhetens skull.

Publikröst 5: Ja, hej Jonas Söderkvist heter jag, från Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek. Jag tycker det är väldigt intressant det här, för att vi pratar om plattformsföretag, gigekonomi och allting som är nånting nytt. Men vi har den här idén, vi alla här inne tänker jag, det finns en idé om arbetsgivare och anställda. Och ni som företag har ju anställda men de är ju antagligen på kontoret, tänker jag. Sen har ni då de här kurirpartnerserna och jag gissar att det är så för de flesta i den här gigbranschen att företagen tänker inte att de har anställda utan de har partners på nåt sätt, andra företag eller entiteter som inte är arbetare. Och att det faller utanför hela det här ramverket som vi har, som är den svenska modellen helt enkelt, vem har ansvar för vad och vem har inte det. Och det är där nånstans i det som alla de här konflikterna uppstår. Alltså att, Tommy har förväntningar på er men ni tycker inte att ni uppfyller, ni är inte, ni har inga anställda. Jag tycker det är skitspännande, rent allmänt, helt enkelt. Det var det jag, mer en reflektion.

Richard Lindeen: Kort kommentar, jag menar vi har ju en aktiv dialog och återigen, det är lite därför jag står här idag, vi vill försöka vara så transparenta som möjligt. Och lite också för att vi särskiljer oss från branschkollegor, som kanske gör saker på lite annorlunda sätt. Men vi har ju till exempel, jag menar Arbetsmiljöverket gör en utredning just nu kring det här med ansvaret för arbetsmiljön. Det pågår också en utredning som heter "Steg framåt, med arbetsmiljön i fokus" kopplat just till hur man ska organisera det här, och då kanske man pratar om ett uppdragsansvar. Och det här generellt någonting som vi ställer oss bakom, det vill säga: vi är positiva till att

det blir tydligare regelverk att förhålla sig till. Just nu förhåller vi oss till ett EU-direktiv och det som är kopplat till vad det innebär att vara en plattform.

Tommy Wreeth: Får lägga till kort bara, alltså vi ser ju en viss förändring i det här med. När de här bolagen ska växa i nästa steg, då ska de in på upphandlingen, då ska de börja cykla hem de där matlådorna vi pratade om förut. Då kommer det helt plötsligt fram på kollektivavtal, då blir tonen en annan. Då är man väldigt, väldigt seriös och då vill man ha kollektivavtal, för då säger upphandlaren det. Så att det är ju på väg åt det hållet, en dag har den här marknaden växt så långt den kan, nu ska de vidare, och då uppstår en lite annan verklighet också. Så vi får väl se var det tar vägen.

Publikröst 6: Jättetack för spännande diskussion. Jag tänkte nånting som blir lite ojämnt här, det är kanske att Tommy och Ella, ni har liksom vision, ni diskuterar ju samhällsutveckling och sätter saker i stort sammanhang och har liksom en idé om hur samhället borde se ut kanske. Medan ett enskilt företag kanske inte kan ta det ansvaret på samma sätt, så att det dök upp flera frågor, till exempel, jamen vad är det för samhälle vi är på väg till, och det är lite oklart. Men jag tänkte, skulle man kunna fråga bara, säg att alla fasta anställningar avskaffas på måndag och vi bara har gigarbetare från och med måndag. Vad skulle hända då, enligt er tre? Får man ställa en sån fråga?

Tommy Wreeth: Ja då skulle ju i och för sig förmodligen den svenska modellen och hela uppbyggnaden av trygghetssamhället, det skulle ju kapsejsa. För det kommer inte in några skatter, alla i ett samhälle vill ha all trygghet, alla vill ha skola och omsorg, det ska fungera med vägar och sånt, men ingen jävel vill ju betala till slut. Så det är klart, gör du så, så är det ju färdigt. Det är min uppfattning.

Publikröst 7: Jag kan inte så mycket om gigeekonomi, inte så insatt, men det finns ju då många såna här typ besöksintervju och tillfälliga jobb. Hur mycket har det här ökat på senare tid? Är det här nånting som har ökat mycket under de senaste åren, hur mycket har det här ökat, den här typen av anställningar?

Tommy Wreeth: Menar du generellt? Jomen det ökar nog. Samtidigt som man hela tiden just i kollektivavtal och sånt försöker att få ner tiden, hur länge kan du gå som extraanställd, vid behov eller visstidsanställd, så att där finns ju regler, hur du kvalificerar in dig. Du kan inte vara mer än, vissa avtal 12, vissa avtal 18 månader. Sen är du inne, tillsvidareanställd. Men det ökar, det gör det. Det blir otryggare och otryggare.

Ella Petrini: Jag skulle vilja lyfta de här egenanställningsföretagen också, Frilans finans och Cool Company och liknande. Som också är, ja det är en ny typ av anställningsform men som är verkligen i gråzonen. Jag tror att risken är att det ritas om, som ni också har lyft i Transport, att rita om den svenska modellen efter den här anställningsformen, som den här typen av företag vill göra. De fungerar också som en mellanhand och att vissa gigföretag har sin arbetskraft anställda genom de här bolagen. Men det blir ju väldigt otydligt för de som jobbar, vem har ansvar för ens arbetsmiljö och ens arbetssituation? Och ingen tillgång till trygghetsförsäkringar som utlovas av egenanställningsföretagen då.

Richard Lindeen: Superkort bara, vi vill ju inte förändra den svenska modellen, utan i dagsläget så blir vi snarare ett komplement med att erbjuda en möjlighet till en form av sysselsättning med låga trösklar. Bara som komplement, så vi vill inte förändra någonting.

Mårten Mellberg: Då har vi sista frågan.

Publikröst 8: Okej, jättekort bara, jag tänkte, det kanske passar bra som den sista frågan då, på framtidsspaningshorisonten här då. Jag tänker att gigeekonomin innebär ju vad vi kan kalla nån form av marknadsfördjupning. Nytt jobb uppstår, det uppstår nya småbehov i ekonomin och så vidare. Ella var inne på det här med tolkar och så vidare, att det liksom sipprar in och tar nya delar av ekonomin så att säga. Och jag undrar litegrann, Tommy har kanske redan gett svaret där, det här med den svenska modellen och så, men vad är nästa marknad som gigeekonomin kan träda in i? Jag tänker allting som har med nån form av samordning ligger ju i farozonen. Byggsektorn? Kan man lägga ut enskilda listuppsättning eller liksom elinstallationer på gig, eller hemtjänsten, kan det gigifieras? Hur tänker ni?

Tommy Wreeth: Alltså det finns ju redan idag. Köper du grejer på Ikea så kan det komma hem en gigare och skruva upp skåpen. Har du skit som ska iväg till tippen kan du ju ringa till Tiptapp, så kommer de och hämtar din soffa. De kör i och för sig inte till tippen, de kör ut och slänger det i skogen för det går fortare, så att det finns ju överallt. Alltså det, det kommer överallt, inom hemtjänsten, inom transporter, inom vården. Där som det stannar, det får man ändå säga, det är klart att om du säljer en avancerad tjänst, IT-tekniker eller sånt, journalister, det har ju funnits frilans hur länge som helst. Men det är när man går ner på den här nivån, när det blir liksom, lågt eller icke-kvalificerade tjänster, det är då det börjar spåra ur.

Och sen kan man ju säga det, jag bara tänker på den här frågan om hela samhället skulle börja på gig, det skulle bli jäkligt många som skulle bära upp väldigt få. Liksom det blir jättesvårt då, om hela samhället ska fungera på timme utan trygghet, då är det ju, tack vare er då, då är det var och en för sig själv då, starkast överlever.

Ella Petrini: Vem ska köpa de tjänsterna?

Tommy Wreeth: Ja, ingen har råd att köpa dem.

Mårten Mellberg: Jag tror vi får avbryta där. Stort tack Tommy Wreeth, Transport, Richard Lindeen från Wolt och Ella Petrini från GigWatch.

Avslutande reflektioner

Maths Isacson, Uppsala universitet

Maths Isacson: Mina intryck från de här två dagarna kan sammanfatta så här, att den goda viljan finns alltid med. Vi tror att vi ska förbättra, gå framåt. Det är en ständigt återkommande tematik som vi har med oss hela tiden. Det står mellan effektivitet, kostnadsbesparingar, lönsamhet, i relation till tillit, trygghet, frihet för arbetarna och andra människor, kunder eller vårdtagare. Det är det ena, det här återkommande temat vi har med oss genom historien. Det andra är att introduktionen av ny teknik, hitta optimala lösningar, i relation till hur människor faktiskt påverkas av tekniken, eller vad de gör med den. Det blir sällan som man har trott. Det blir på ett annat sätt. Det kan bli bra, det kan bli sämre, och det upplevs olika. Det är också ett något återkommande, en slags väv genom historien.

Det tredje som jag här vill ta upp, det är kontinuitet och brytpunkter i historien. Det finns ett behov, en önskan, att hela tiden se tekniken som ett ideal för att öka vår prestation och förmåga att gå framåt i historien. Tekniken löser våra problem, särskilt i industri- och AI-samhället. Samtidigt är det tydligt att det finns tydliga brytpunkter i historien och vi är kanske inne i ett sådant skede just nu. Det tror vi i och för sig alltid att vi är. Varje tid upplevs som något annorlunda och tolkas som en brytpunkt som är svår att riktigt förstå. I början av detta sekel är åtskilligt på väg att förändras, inte bara tekniken utan de finansiella systemen, många centrala regelverken, politiska beslut, marknadsförhållanden och vi människor påverkas och ger uttryck för vår oro och våra förhoppningar i politiska val, i handlingar vi gör.

Så det är viktigt att hela tiden se att det här är inte bara *en* sak som påverkar och utvecklar, hur världen utvecklas tekniskt och organisatoriskt. Annat är t.ex. gigjobbens tillväxt och förändring. Det är många, sammanflätade faktorer som påverkar världen. Och där är vi viktiga, vi människor. Vi måste handla och uttrycka våra åsikter. Vi måste diskutera och ge chans till oss själva att skaffa plattformar för att kunna diskutera såna här saker. Som här på Arbetets museum, i utställningar, seminarier, i skrifter och i forskning.

Forskningen måste samtidigt bli mer praktisknära. Vi behöver teorier och vi behöver använda befintliga kunskaper och modeller men vi måste också bli mer praktisknära. Samarbeta i forskningen. Jag själv har deltagit i flera forskningscirkel och haft huvudansvaret för ett samarbete mellan fack och forskare vid Uppsala universitet under 1980- och 1990-talen. Praktisknära forskning där deltagare på arbetsplatser tillsammans med forskare ringar in problemen, söker sig fram via egna erfarenheter, andras personers kunskaper, litteratur och skriftliga källor, allt beroende på problemställningarna och deltagarnas tid, kunskaper och ambitioner. Vi behöver också lyfta upp och betona universitetens tredje uppgift. Inte minst samhällsvetarna men också tekniker och historiker bör bli bättre på att delta med sina kunskaper i människors och organisationers problem och förändringar. Det blir en bra test på kunskapernas värde.

Tyvärr finns det andra starka ideal just nu, vi måste publicera oss som forskare i utländska tidskrifter, engelska framför allt, och vi måste tänka på de här pinnarna vi får för att kunna förbättra våra karriärmöjligheter. Jag själv är för gammal för att bry mig om karriären, men ändå, jag ser ju hur beroende yngre kollegor är av att meritera sig "rätt" för att komma vidare, ja för att få ett önskvärt jobb. Vi behöver diskutera hur vi etablerar och håller liv i ett kreativt samarbete för att hantera vardagliga problem i arbetslivet men också för att förbereda oss inför stora tekniska och organisatoriska förändringar, typ AI.

Det är mina reflektioner i slutet av konferensens andra dag efter att ha lyssnat på intressanta inledningar och diskussioner. Det görs en rad angelägna och viktiga studier. Inom Kommunal inte minst. Jag önskar att vi får in den här kunskapen till Arbetets museum och fortsätter samtalen för att följa vad som sker och ta fram förslag både på fördjupningsstudier och konkreta åtgärder. Som ekonomhistoriker vill jag även anlägga ett längre historiskt perspektiv transformationen. Är det vi har ringat in verkligen något helt nytt och föränderligt, eller är det nånting som egentligen är en krusning på ytan i en större våg? Är det här verkligen en brytpunkt som vi inte har sett förut och hur påverkar det i så fall samhället och oss människor? Och hur påverkar den välfärdssystemen? Hur påverkar den svenska modellen, är den på väg att förändras? Vi behöver ett längre kritiskt reflekterande perspektiv för att tackla världens och andra delar av välfärdens utmaningar såsom privatiseringen, gigeekonomin, robotiseringen och AI. Vad är egentligen nytt i ett längre tidsskeende, och vad är bra för personalen, för brukarna och samhället?

Det är mina snabba reflektioner. Och jag vill med det öppna upp för frågor och synpunkter som vi kan ta tillsammans. Så upp med handen om ni har någonting ni vill framföra.

Publikröst 1: Först och främst vill jag tacka för hela den här konferensen som har varit väldigt givande, jag tycker att det har varit enormt givande att lyssna på alla talare, och alla de informella samtal som vi har haft på raster och så. Men en sak som har slagit mig när vi jobbar med den här kombinationen av de här ämnena, välfärd å ena sidan och gig på andra sidan är just det här behovet av statistik och dokumentation, så att man kan förhålla sig till den här växande gigeekonomin ur ett välfärdspolitiskt perspektiv. Hur kan vi förstå gigeekonomin och samtidigt hålla koll på arbetslöshetssiffror när det inte finns statistik kring hur många som jobbar via de här plattformarna och så vidare. Så jag tänker att det finns, den här konferensen belyser vikten av att studera just relationen mellan välfärdsstatens, och hur välfärdsstaten fungerar i relation till nya former av ekonomier helt enkelt.

Maths Isacson: SCB har inte instrumenten för det, just nu, de måste utvecklas. Där kan vi trycka på och hjälpa till att ta fram vilken statistik som behövs och hur det kan göras. Det är inte så lätt att samla in uppgifter om gigeekonomin, framför allt den del som ligger i gråsektorn, i den informella sektorn. Metoderna måste förbättras och där behöver vi ju hjälpa till med metodutvecklingen för att klara av det. Men det finns ett undanglidande hela tiden, den informella och svarta ekonomin är svår att upptäcka och kartlägga. Men du har helt rätt och vi behöver också använda oss av, alltså nu pratar jag i egen sak, arkivhandlingar som finns och som innehåller data, börja analysera dem. Det finns information och kunnande, men det kräver att man ställer rätt frågor och använder adekvata metoder.

Publikröst 2: Ja, jag tycker också att det har varit en fantastiskt intressant konferens, med pågående ny forskning. Men det finns också frågor vi inte har hunnit ta upp och då tänker jag bland annat på nysvenskarna, som ju utgör

en stor del av det arbetsliv vi har pratat om. Men också miljöfrågan och det finns ju en intressant diskussion om vad som händer, särskilt för oss som cyklar på cykelbanor, när det åks med mopeder och bud åker om oss fram och tillbaka hela tiden. Det finns ju tydligen i andra europeiska städer regleringar för det här, att man har fått upp en diskussion, om hur det påverkar luften och så vidare. Men det kommer fler konferenser.

Publikröst 3: Ja, kort kommentar om det här med att veta hur många som jobbar inom gigekonomin. Det är verkligen viktigt för att annars, om många förlorar arbetar samtidigt så blir det en stor nyhet, med så stora varsel. I gigekonomin och de företagen, det är ingen som får veta när det händer och vilka konsekvenser det får för de som jobbar. Jag tycker verkligen det är viktigt.

Publikröst 4: Ja en kommentar apropå den svenska modellen, eller vad som sker på arbetsmarknaden som vi inte har pratat så mycket om, det är på vilket sätt den demografiska förändringen kommer att påverka arbetsmarknadens funktionssätt. Vi har ju länge vetat om att den är på gång och att andelen av arbetskraften i arbetsför ålder kommer att minska, andelen av befolkningen i arbetsför ålder kommer att minska i förhållande till gruppen äldre. Och det kommer ändra på förhållandena på arbetsmarknaden, var man jobbar nästan. Samtidigt sker det en nyindustrialisering i vissa delar av Sverige och man kan ju påminna om att vissa av de här kommunerna glömt bort arbetskraften som infrastruktur. Där är redan en dubbelmacka och det är arbetskraftsbrist både inom industrin plus inom välfärden. Och om de är osynliga inom välfärden och dessutom med extremt dålig arbetsmiljö, så kommer med självklarhet, man inte vilja jobba där, det blir ännu sämre. Så det är en stor utmaning som vi inte hann prata så mycket om nu, idag, eller de här dagarna.

Maths Isacson: Vi måste titta på vad som sker i omvärlden, i andra länder, vilka tendenser är på gång? Tar vi till oss det på rätt sätt förstår vi verkligen vad som sker eller sprider vi den allmänna retoriken om gigjobb, AI, robotar etc. Vad vi vill ha och vad måste komma. Är det försent att påverka skeendet har vi ingenting att sätta emot? Men vänta nu, vänta, vill vi och kan vi agera, och vad har vi för system för att värdera saker och ting innan vi tar in det. Historien är fylld av enkla idéer som erbjuder en lösning på samtida problem. Det finns också historiska exempel på att vi satte stopp för saker och ting som vi inte ville ha, som inte passade in, som inte ansågs fungera hos oss, eller vi vill inte ha den formen av arbetsmarknad eller arbetsliv. Men som kanske hade fungerat bra men lite modifiering. Vi måste vara medvetna att allting är inte givet och modifierbart

Publikröst 5: Jag tycker också det var en väldigt spännande och viktig ingång, av läget. Maths var inne litegrann på det här, vilka länder kommer det här ifrån, som jag tänker vore väldigt viktigt, varifrån importerar man det här. Och där tänker jag att det vore säkert viktigt att driva så här forskning i de nordiska länderna, eftersom vi har liknande samhällssystem. För det kan ju vara väldigt beroende av, vad är regelverket, för arbetslivet överhuvudtaget. Och också tänka på olika brukarorganisationer och kanske vad det finns för speciella diskussioner inom civilsamhället kring de här förändringarna. Så det vore väl viktigt om man tänker på kommande konferenser, att kanske bjuda in nån ifrån Finland eller Norge eller, så vidare. Så tänker jag.

Maths Isacson: Jag håller helt med dig, det är viktigt att vidga perspektivet och ta in vad som pågår på andra håll, men jag tänker också, vad och var finns de nya idéerna som vi kan ta hjälp av? Vilka aktörer driver på framöver? Var finner vi aktuella fruktbara tankegångar om vård och omsorg, om arbetslivet med AI och robotar? Vilka för diskussionerna om det framtida samhället och dess arbetsliv och hur det ska vara organiserat? Hur bör praktiker

och forskare samverka i kunskapsfördjupningen och vad betyder dagens version av den svenska modellen i sammanhanget?

Konferensprogram

Välfärd för vem?

Om arbetsvillkor inom omsorg och gig den 6-7 oktober 2022

6 oktober

9.30-10.00 | Registrering plan 6 på Arbetets museum.

6 oktober Tema välfärd, arbetsvillkor och digitalisering

10.00-10.05	<i>Välkomna!</i> Marinette Fogde, Arbetets museum
10.05-10.55	Keynote: <i>Framtidens arbetsmarknad och kompetensbehov</i> Mårten Blix, Ratio
10.55-11.20	<i>Kommunal och Digital (KomDig): Införandet av digital teknik – intentioner och verklighet</i> Carin Håkansta, Poja Shams och Annica Asp, Karlstads universitet
11.20-11.45	<i>Digital teknik och makt i välfärdsarbete</i> Anna Spånt Enbuske, Kommunal
11.45-13.00	Lunch
13.00-13.25	<i>Hemtjänstens arbetsmiljö före och under pandemin</i> Gerd Johansson*, Inger Arvidsson*, Gudbjörg Erlingsdottir*, Charlotte Holgersson**, Roger Larsson*, Johanna Persson*, Roger Persson*, Christofer Rydenfält*, Britt Östlund**, *Lunds universitet, ** (KTH)
13.25-13.50	<i>Jämställda löner och undersköterskesatsningen – LO:s avtalsrörelser i ett historiskt perspektiv</i> Ludvig Lundstedt och Torbjörn Dahlin, Kommunal
13.50-14.15	Fika på plan 4
14.15-14.40	<i>Socially assistive robots outside the lab</i> Mikaela Hellstrand, Kungliga tekniska högskolan (KTH)
14.40-15.05	<i>Tillgänglighet och hågkomst – berättelser och innovativ medieanvändning på äldreboenden</i> David Redmalm
15.10-17.00	<i>Titel</i> Visning av utställningen Digitopia plan 5. Ida Rådegård presenterar Arbetets museums dokumentationsprojekt <i>Gig – personen bakom appen</i> .

7 oktober Tema arbete, digitalisering och gig

08.45-09.10	<i>Daglönare förr och nu</i> Maths Isacson, Uppsala universitet
09.10-09.35	<i>Från karvstock till algorithmic management – en historia av arbetstidskontroll</i> Daniel Bodén, Södertörns högskola
09.35-10.20	Keynote: <i>Robotar i äldreården – ett stycke i evolution i tangentens riktning</i> Britt Östlund, KTH
10.20-10.40	Fikapaus plan 4
10.40-11.05	<i>Kontakten utanför plattformen; relationer mellan giggare, klienter och gig plattformar i svensk tjänstesektor</i> David Regin Öborn, Karlstads universitet
11.05-11.30	<i>Vem har tid för social reproduktion? Om den giggande arbetskraften och städernas "algorytmik".</i> Kristina Zampoukos, Mittuniversitet
11.30-12.15	<i>Panelsamtal: Gig –idag och i framtiden?</i> Ella Petrini, Gig Watch, Tommy Wreeth, Svenska Transportarbetareförbundet och Richard Lindéen, Wolt. Moderator: Mårten Mellberg
12.15-12.30	<i>Avslutande reflektioner</i> Maths Isacson, Uppsala universitet
12.30	Take-away-lunch på plan 4